

سیمای شیعه در نگاه امام صادق (علیه السلام)

<?xml encoding="UTF-8?">

مقدمه

امام صادق (علیه السلام) در سفارش های خود به عبدالله بن جندب پس از هشدار شیعیان به دام های شیطان، ویژگی های برجسته دوستان حقیقی خود را بر می شمرد و سپس خصلت های دیگر شیعیان را بیان می کند. دو ویژگی ممتاز شیعیان از نگاه امام صادق (علیه السلام) عبارت است از:

آخرت

«لقد جلت الآخرة في أعينهم حتى ما يريدون بها بدلا... و انما كانت الدنيا عندهم بمنزلة الشجاع الارقم و العدو الاعجم»؛ آخرت در نگاه آن ها بسیار بزرگ است، به اندازه ای که چیزی را با آن عوض نمی کنند... و دنیا نزد آن ها همانند مارگزنده و دشمن بی زبان است.

پیروان حقیقی و دوستان واقعی خاندان نبوت (علیهم السلام) به چیزی جز آخرت نمی اندیشند و تمام کردارها و رفتارهای خود را با نگاه به آخرت می سنجند. دنیا در نظر مؤمن وسیله ای است برای رسیدن به هدفی بزرگ که همان زندگی جاودان آخرت است. دوستان حقیقی اهل بیت (علیهم السلام) از مواهب دنیوی بهره می برند، اما هرگز زندگی جاودان را با زندگی گذرای دنیا عوض نمی کنند.

انس با خدا

«انسوا بالله واستوحشوا مما به استاءنس المترفون»؛ آن ها با خدا انس گرفته اند و از آن چه که مال اندوزان به آن انس گرفته اند، در هراسند.

مومنان از نعمت های الهی بهره می برند اما به آن ها وابسته نمی شوند. وابستگی به مال دنیا موجب بندگی انسان در برابر مادیات خواهد شد. زراندوزان همواره به ثروت خود وابسته اند. شیعیان واقعی با یاد خدا آرامش می یابند نیستند.

حضرت صادق (علیه السلام) پس از برشمردن این دو ویژگی مهم، فرمود: «اولئک اولیائی حقاً و بهم تُکشف کُلّ فتنة و تُرفع کُلّ بلیّة»؛ آن ها دوستان حقیقی من هستند. به وسیله آن ها فتنه شکست می خورد و هر گرفتاری هابر طرف می شود.

حسابرسی خود

«حق علی کل مسلم یعرفنا ان یعرف علمه فی کل یوم ولیله علی نفسه فیکون محاسب نفسه فان رای حسنه استزاد منها و ان رای سیئه استغفر منها، لئلایخزی یوم القیمة»؛ بر هر مسلمانی که مارا می شناسد، سزاوار است که کردارش را در هر شبانه روز بر خود عرضه دارد و به محاسبه آن ها بپردازد، تا اگر کار نیکی در آن هادید، بر آن ها بیفزاید و اگر کردار بدی در اعمال خود مشاهده کرد، از آن ها توبه کند، تا دچار ذلت و خواری روز قیامت نگردد.

سخاوت

«یابن جندب! ان شیعتنا یعرفون بخصال شتی: بالسخاء و البذل للاخوان»؛ ای پسر جندب! همانا شیعیان ما به چند خصلت شناخته می شوند: به سخاوت و بخشش به برادران.

خواندن پنجاه رکعت نماز و رعایت وقت نماز

«وبان يصلوا الخمسين ليلا و نهارا... و يحافظون على الزوال»؛ شیعیان ما در شبانه روز پنجاه رکعت نماز می خوانند و توجه به وقت نماز ظهر (خواندن نماز اول وقت) دارند.

دوری از پرخاش و داد و فریاد

«لایهرون هریرالکلب»؛ شیعیان ما همانند سگ زوزه نمی کشند.

دوری از طمع

«ولایطمعون طمع الغراب»؛ شیعیان ما همانند کلاغ طماع و حریص نیستند.

دوری از دشمنان

«و لایجاورون لنا عدوا و لا یساءلون لنا مبغضاولوماتوا جوعا»؛ شیعیان ما با دشمنان همسایگی نمی کنند و اگر از گرسنگی بمیرند، چیزی از آن ها نمی خواهند.

دقت در خوراک

«شیعتنا لایاءکلون الجری... و لا یشربون مسکرا»؛ شیعیان ما مارماهی نمی خورند... و شراب نمی نوشند.

برگزیده ای از سایر سفارش ها

آثار استقامت

«یابن جندب لو ان شیعتنا استقاموا لصافحتهم الملائکه و لازلهم الغمام و لاشرقوا نهارا و لا کلوا من فوقهم و من تحت ارجلهم ولما ساءلوا الله الا اعطاهم».

اگر شیعیان ما استقامت کنند، فرشتگان دست در دست آن هامی گذارند، ابرهای سفید (رحمت) بر آن ها سایه می افکند، چون روزدرخشنده و تابناک می شوند، از زمین و آسمان روزی می خورند و آنچه از خدا بخواهند، خداوند به آن ها عطا می کند.

شیوه برخورد با گناهکاران

1- گفتن خوبی ها و پرهیز از سخن ناروا

«یابن جندب لاتقل فی المذنبین من اهل دعوتکم الا خیرا»؛ ای پسر جندب! به گناهکاران از همکیشان خود جز خوبی و نیکویی چیزی مگو.

در برخورد با گناهکاران باید با سخنان نیکو و گفتن خوبی های آنان، امید مرده در آن ها را زنده کرد و از خشونت، گفتار ناروا و بازگو نمودن لغزش های آن ها پرهیز کرد؛ زیرا چنین برخوردهایی مجرمان را از پیمودن راه درست ناامید و نسبت به دین و آموزه های آن گریزان می سازد.

2- در خواست توفیق برای گناهکاران

«واستکینوا الی الله فی توفیقهم»؛ توفیق آن ها را خاضعانه از خداوند بخواهید.

3- در خواست توبه برای گناهکاران

توبه از حالات سازنده انسان است که انجام دهنده آن محبوب خداوند است:

«إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ»؛ خداوند کسانی که بسیار توبه می کنند را دوست دارد. (1)

توبه روشی است که امام صادق (علیه السلام) برای پاکسازی گناهکار توصیه کرده است. شیعیان واقعی باید از خدا بخواهند که گناهکاران از کردار ناشایست خود پشیمان شوند و به سوی خدا بازگردند، زیرا خداوند بسیار توبه پذیر و بخشنده است؛ «إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ» (2)

راه بهشتی شدن

حضرت امام جعفر صادق (علیه السلام) سه راه را فراروی جویندگان بهشت قرار داده است:

1- پیروی از ائمه (علیهم السلام) .

2- برائت از دشمنان.

3- سخن گفتن آگاهانه و سکوت هنگام نا آگاهی.

«فَكُلٌّ مِنْ قَصْدِنَا وَتَوْلَانَا وَ لَمْ يُوَالِ عَدُوْنَا وَ قَالَ مَا يَعْلَمُ وَ سَكَتَ عَمَّا لَا يَعْلَمُ وَ اشْكَلَ عَلَيْهِ فَهُوَ فِي الْجَنَّةِ»

هر کس جويا و پیرو ما باشد و از دشمنان ما پیروی نکند و چیزی که می داند، بگوید و از آن چه که نمی داند، یا بر او مشکل (مشتبه) است، سکوت کند، در بهشت است.

ارزش سکوت

«عليك بالصمت، تعد حليما، جاهلا كنت او عالما، فان الصمت زين لك عندالعلماء و سترلك عندالجهال.»

عالم باشی یا جاهل، خاموشی را برگزین تا بردبار به شمار آیی؛ زیرا خاموشی نزد دانایان زینت و در پیش نادانان پوشش است.

دوری جستن از عقاید منحرف

خطر بدعت ها، گرایش های منحرف و قرائت های ناصواب از دین، همیشه متوجه جوامع شیعی بوده است.

«یابن جندب! بلغ معاشر شیعتنا و قل لهم: لاتذهبن بکم المذاهب»؛ ای پسر جندب! به شیعیان ما بگو؛ مبادا را عقاید منحرف، شما را از مذهب خودتان بیرون برد.

نشانه های ناتوانی

«قد عجز من لم يعد لكل بلاء صبرا و لكل نعمه شکرا و لكل عسر یسرا»؛ ناتوان است کسی که برای هر بلایی صبری، برای هر نعمتی شکری و برای هر سختی آسانی آماده نکند.

کردارهای برتر

«یابن جندب! صل من قطعک، واعط من حرمک، و احسن الی من اساء الیک، و سلم علی من سبک، و انصف من خاصمک، و اعف عمن ظلمک، کما انک تحب ان یعفی عنک، فاعتبر بعفو الله عنک، الاتری ان شمسہ اشرفت علی الابرار و الفجار و ان مطره ینزل علی الصالحین و الخاطئین.»

ای پسر جندب! با کسی که از تو بریده، وصل کن؛ به کسی که چیزی به تو نداده، چیز بده؛ با کسی که به تو بدی کرده، خوبی کن؛ به کسی که به تو دشنام داده، سلام کن؛ با کسی که با تو دشمنی کرده، انصاف داشته باش و از کسی که به تو ظلم کرده، در گذر، همچنان که دوست داری از تو در گذرند. پس از گذشت خداوند از خودت عبرت بگیر. آیا نمی خورشید خداوند بر خوبان و بدان می تابد و بارانش بر صالحان و مجرمان نازل می شود؟

اساس اسلام

آخرین جمله از سفارش های امام صادق (علیه السلام) به ابن جندب درباره اهمیت و ارزش محبت اهل بیت (علیهم السلام) است.

«لکل شیء اساس و اساس الاسلام حبنا اهل البیت»؛ هرچیزی را پایه ای است و پایه اسلام، محبت ما، اهل بیت (علیهم السلام) است.

پی نوشت ها :

1- بقره، آیه 222.

2- توبه، آیه 118.